

Деякі проблеми формування доходів місцевих бюджетів

Проблема формування доходів місцевих бюджетів і використання їхніх коштів зростає у зв'язку зі змінами, які стосуються місцевого

¹ Кандидат юридичних наук, доцент кафедри фінансового права, Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого.

самоврядування. Треба наголосити, що в сучасній Україні назріла необхідність справжньої, а не декларативної фінансової децентралізації для повнішого та ефективнішого задоволення потреб населення в кожному регіоні. Без бюджетної самостійності місцевих бюджетів з її численними складовими побудова й розвиток ефективної та дійової бюджетної системи України може зволікатися на невизначений час.

Фінансова децентралізація – це процес розподілу функцій, фінансових ресурсів і відповідальності за їх використання між центральними і локальними рівнями управління. Вона потрібна для максимального наближення послуг до населення, удосконалення систем управління, підвищення ефективності розв'язання завдань, переданих на локальний рівень. Фінансова децентралізація відобразила нагальну потребу у фінансовій самостійності органів місцевого самоврядування¹.

У сучасних демократичних суспільствах багаторівневі бюджетні системи завжди виступають результатом пошуку компромісу між самостійністю регіонів і необхідністю міжрегіонального вирівнювання умов життя, що дістає відображення в розподілі державних функцій між центральними та місцевими органами влади і прав стосовно управління податками й надходження конкретних податків до відповідних бюджетів.²

Як відомо, кожний бюджет складається з доходів та видатків. Визначальними для місцевих бюджетів є власні доходи. Місцеві податки та збори є головним атрибутом місцевого самоврядування в розвинених країнах. Наприклад, у США за рахунок місцевих податків забезпечується 65% доходів місцевих бюджетів, у Франції – 60%, ФРН – 45%, Великобританії – 36%³.

У Європейській хартії про місцеве самоврядування проголошено, що органи місцевого самоврядування мають володіти необхідним обсягом власних джерел для виконання покладених повноважень. В українській реальності до таких власних джерел можна віднести місцеві податки та збори і (умовно) закріплені кошти, що передаються із державного бюджету. Їх питома вага складає відповідно 5-7% та 60%. Іншу частку складають трансферти.

Відаючи належне науковим напрацюванням з цієї проблематики, зазначимо, що у цій сфері не знайшли достатнього науково-теоретичного та методичного вирішення проблеми визначення оптимального механізму формування власної дохідної бази місцевих бюджетів, який базується на підвалинах податкової (фіскальної) автономії, якісного прогнозування доходів місцевих бюджетів, підвищення зацікавленості місцевих органів влади у нарощуванні власної дохідної бази. Наявна тенденція до надмірної централізації доходів у Державному бюджеті для подальшого спрямування

¹ Дроздовська О. С. Теоретичні засади фінансової децентралізації // *Фінанси України*. – 2002. – № 8. – С. 20.

² Жемеренко Є. В. Використання коштів місцевих бюджетів України // *Фінанси України*. – 2005. – № 8 – С. 12–18.

³ Жемеренко Є. В. Використання коштів місцевих бюджетів України // *Фінанси України*. – 2005. – № 8 – С. 12–18.

трансфертів до місцевих бюджетів призводить до збільшення зустрічних фінансових потоків та не сприяє нарощуванню власної доходної бази, що підтверджують показники виконання місцевих бюджетів.

Так, посилаючись на розрахунки спеціалістів секретаріату Президента та МВФ, перший заступник голови секретаріату Президента, Олександр Шпалак, наголошує на проблемі високого рівня вилучення доходів місцевих бюджетів в державний, а саме тільки за період січень-березень було вилучено 930 млн грн.¹ Хоча в той самий час, за даними Департаменту бюджету і фінансів Харківської міської Ради, обсяги субвенцій з Державного бюджету у порівнянні з 1 кварталом 2008 року збільшились у 1,1 рази (з 169,2млн.грн. до 179,6млн.грн.)². А Харківське обласне фінансове управління звітує, що дотація вирівнювання з державного бюджету надійшла в сумі 111,0 млн.грн., або 100% до розрахункового плану на січень поточного року. До бюджету області надійшло цільових субвенцій з державного бюджету в сумі 61521,2 тис.грн. при розрахунковому плані на січень 2009 року 101211,3 тис.грн., або 60,8%, недоодержано 39690,1 тис.грн.³

Таким чином, протягом останніх років в Україні спостерігається негативна тенденція до зменшення частки власних доходів у структурі доходів місцевих бюджетів, як результат, збільшення кількості дотаційних бюджетів. Недостатність власних стабільних доходів значно обмежує вплив місцевих органів влади на соціально-економічний розвиток регіонів. Тому розширення та оптимізація джерел наповнення місцевих бюджетів є надзвичайно актуальним завданням, вирішення якого сприятиме підвищенню рівня фінансової незалежності органів місцевого самоврядування і якісному виконанню покладених на них завдань та функцій.

X620.6
П78

**ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО БУДІВНИЦТВА
ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ
НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ**

**Матеріали міжнародної науково-практичної конференції
м. Харків, 21 травня 2009 р.**

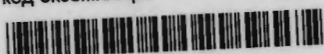
АКАДЕМІЯ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО
БУДІВНИЦТВА ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ
АПрН УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

код екземпляра

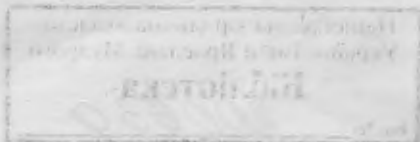
362504

**ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО БУДІВНИЦТВА
ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ
НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ**

**Матеріали міжнародної науково-практичної конференції
м. Харків, 21 травня 2009 р.**

**Харків
2009**

УДК 352.07
ББК X 620.612
П 78

Редакційна колегія: Ю. П. Битяк – доктор юридичних наук, професор, академік АПрН України; І. В. Яковюк – кандидат юридичних наук, доцент; Г. В. Чапала – кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник

Матеріали друкуються в авторській редакції

П 78 **Проблеми державного будівництва та місцевого самоврядування на сучасному етапі: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 21 трав. 2009 р. / Редкол.: Ю. П. Битяк, І. В. Яковюк, Г. В. Чапала. – Х.: Видавець ФО-П Вапнярчук Н.М., 2009. – 251 с.**

ISBN 978-966-8716-88-1

У збірнику подається стислий виклад доповідей і повідомлень, представлених науковцями та викладачами наукових та освітніх закладів, а також практичними працівниками на міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми державного будівництва та місцевого самоврядування на сучасному етапі», яку було організовано з нагоди III Всеукраїнського фестивалю науки Академією правових наук України спільно з Науково-дослідним інститутом державного будівництва та місцевого самоврядування АПрН України та Національною юридичною академією України імені Ярослава Мудрого і проведено 21 травня 2009 р. у Харкові. Конференція, у роботі якої брали участь науковці України, Білорусії та Росії, була присвячена обговоренню актуальних питань сучасного стану та перспектив державно-правового розвитку України.

Розраховано на науковців, аспірантів, студентів, тих, хто цікавиться проблемами державно-правового розвитку на сучасному етапі конституційного будівництва.

ББК 67.0 (4 УКР)

ISBN 978-966-8716-88-1

© Науково-дослідний інститут державного будівництва та місцевого самоврядування АПрН України, 2009

Видавець ФО-П Вапнярчук Н.М., 2009

Національна юридична академія
України імені Ярослава Мудрого

Бібліотека

Інв. №

200639